

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-316-324](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-316-324)

УДК 336.717:330.34

JEL Classification: G20; Q01

Артем Тарасенко

кандидат економічних наук,
докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: avtarasenko88@gmail.com

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СФЕРИ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто теоретичні аспекти трансформації сфери фінансових послуг в контексті сталого розвитку національної економіки. Обґрунтовано важливість розвитку ринку фінансових послуг на засадах цифровізації як пріоритетного інструменту сприяння сталому розвитку. Надано порівняльну характеристику парадигм традиційних фінансів та стійких фінансів. Визначено, що сучасний стан функціонування фінансового ринку характеризується трансформацією традиційної моделі фінансово-економічних відносин на основі цифрових платформ та економіки екосистем. Проаналізовано особливості цифрової трансформації ринку фінансових послуг. Розглянуто основні напрями цифрової стратегії банківської установи.

Ключові слова: сталий розвиток; фінансова послуга; ринок фінансових послуг; цифровізація, цифрові технології.

Рис.: 1. Табл.: 2. Бібл.: 12.

Постановка проблеми. Принципи сталого розвитку активно впливають на трансформаційні процеси у фінансовому секторі. Врахування економічної, соціальної та екологічної компонент застосовуються при здійсненні кредитних операцій, інвестуванні та страховій діяльності, що сприяє поступовій популяризації концепції сталого розвитку у бізнес-середовищі. Використання підходів «зеленої економіки» сприяє формуванню засад якісно нового управління фінансовими потоками, сутність якого в інвестуванні саме тих проєктів, які орієнтовані на всебічне задоволення потреб людини та зменшення негативного впливу на природне середовище. Зазначені процеси відбуваються одночасно із формуванням «зелених компетенцій», які можуть бути реалізовані співробітниками фінансових установ та дають змогу вносити зміни у довгостроковий розвиток, сприяючи досягненню цілей сталого розвитку. Так, дослідники [1-3] відзначають пріоритетність для сучасної національної економіки такого елемента сталого розвитку, як залученість суб'єктів ринку фінансових послуг до процесу досягнення основних глобальних цілей. Проте реалізація концепції сталого розвитку ставить перед ринком фінансових послуг виклики, які потребують невідкладного реагування, а саме:

- низький рівень фінансової і цифрової грамотності населення, що ускладнює як комунікаційний процес, так і інвестиції потенційних споживачів банківських послуг;

- низький рівень розвитку фінансової інфраструктури;

- низький рівень інвестиційної привабливості фінансових інструментів та недостатня інвестиційна активність вітчизняних та зарубіжних інвесторів;
- високий рівень ризиковості інвестиційних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні теоретичні дослідження у сфері сталого розвитку та ролі фінансового сектору економіки в досягненні глобальних цілей займають чільне місце у вітчизняному науковому дискурсі. Так, зазначена проблематика знаходиться у фокусі досліджень таких вчених, як З. Бурик [1], Н. Васюткіна [2], Б. Данилишин [3], М. Дубина [4], В. Ландик [5], О.Новікова, О. Амоша [6], О. Кореновський [7], О. Попело [8] та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте трансформаційні процеси, що відбуваються в сучасних макроекономічних системах, поширення впливу цифрових технологій, нові вимоги до розробки та впровадження фінансових продуктів та послуг, що виникли внаслідок пандемічних процесів, а в Україні – внаслідок воєнних дій, спричиняють потребу в розширенні спектра досліджень у сфері надання фінансових послуг у контексті цифровізації та її взаємозв'язку із досягненням цілей сталого розвитку.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів трансформації сфери фінансових послуг в умовах сталого розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Інтерес до проблем сталого розвитку та реалізації принципів сталості сформувався після формулювання основних цілей [9], в основу яких закладено прийняття управлінських рішень з урахуванням не тільки економічної ефективності, а і соціального та екологічного аспектів. При цьому виокремлюють такі напрями, як фінансування сталого розвитку та концепція стійких фінансів. Фінансування сталого розвитку забезпечує пошук та ефективне використання ресурсів для фінансування програм із досягнення цілей сталого розвитку із відповідною модернізацією державної політики для розширення каналів фінансування. Концепція стійких фінансів стосується приватних інвестицій, формування їхніх ознак та принципів із впровадженням у нормативне регулювання та практику функціонування фінансових ринків. Проведемо порівняння існуючих парадигм традиційних фінансів та стійких фінансів (табл. 1).

Сучасний стан функціонування фінансового ринку характеризується трансформацією традиційної моделі фінансово-економічних відносин, підґрунтям для якої виступає розвиток цифрової економіки та її ключових підсистем, а саме платформного управління та економіки екосистем. На основі технологій онлайн-платформ відбувається модернізація процесів надання і споживання фінансових послуг як тренду розвитку суспільно-економічних процесів на основі відповідального ставлення до екології та раціонального споживання. Поширення економіки спільного споживання (ширингу) на фінансову систему відбувається шляхом використання інструментів, що забезпечують трансакції між учасниками фінансового ринку на основі використання цифрових платформ. Платформні технології використовуються як для спільного інвестування, так і кредитних відносин [10].

Таблиця 1

*Порівняльна характеристика парадигми традиційних фінансів
та парадигми стійких фінансів*

Параметр порівняння	Парадигма традиційних фінансів	Парадигма стійких фінансів
Цільова функція	Максимізація фінансового прибутку, мінімізація екологічних та соціальних ефектів	Максимізація фінансового прибутку, екологічних та соціальних ефектів
Розподіл активів	Фактори, індекси та рейтинги	Потенціал створення довгострокової вартості
Ціноутворення	Гіпотеза ефективних ринків	Гіпотеза адаптивних ринків
Оцінка результатів	Економічна	Економічна, соціальна, екологічна
Врахування критеріїв стійкого розвитку	Поверхнево, якщо цього потребують поставлені цілі	Трансформація стратегічного розвитку та бізнес-процесів згідно принципів сталого розвитку
Стиль управління фінансовими активами	Пасивне інвестування	Активне інвестування

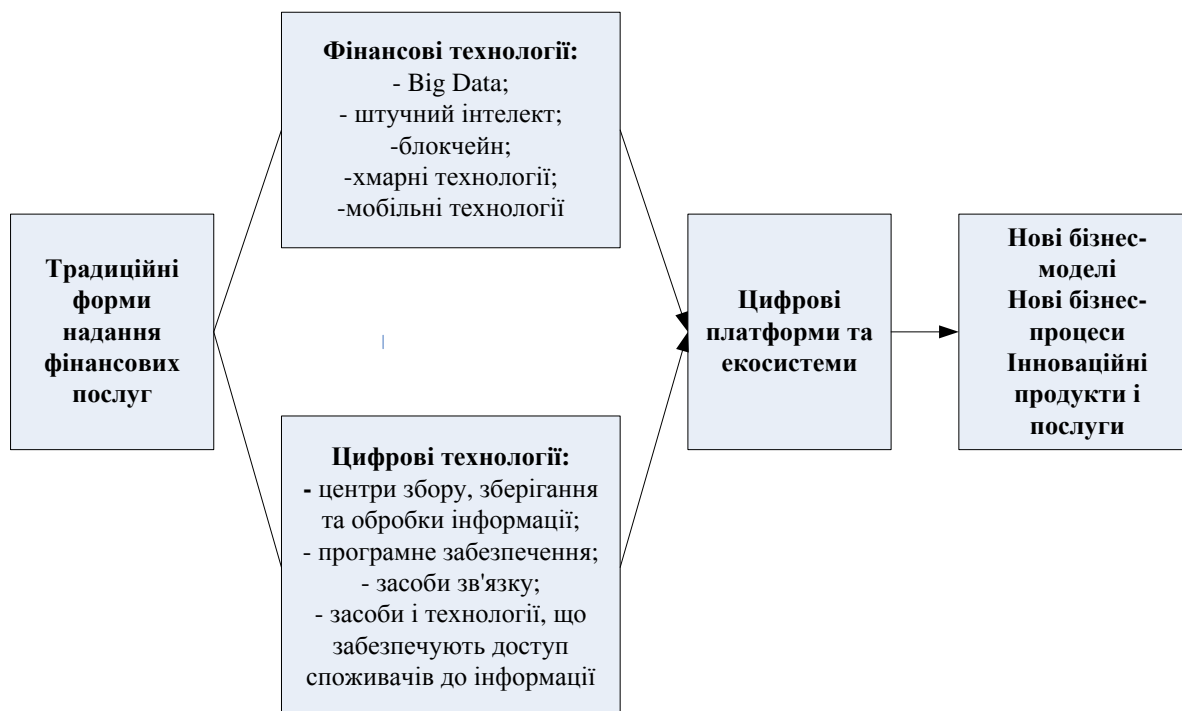
Джерело: сформовано за [10].

Цифрові інновації на ринку фінансових послуг та орієнтація на потреби людини свідчать про поширення крафтових технологій, тобто персоналізацію та кастомізацію фінансових продуктів, які можуть запропонувати перш за все банківські установи.

Цифрова трансформація ринку фінансових послуг передбачає орієнтацію на використання бізнес-моделей та бізнес-процесів як базисних форм надання послуг, що дає змогу активізувати впровадження інноваційних фінансових продуктів, підвищити ефективність функціонування фінансової установи та забезпечити взаємозв'язок між всіма елементами організаційної структури для досягнення основної мети.

Процес цифрової трансформації ринку фінансових послуг нами пропонується розглянути у вигляді наступної схеми (рис. 1).

В результаті цифрової трансформації ринку фінансових послуг відбувається здійснення комунікаційного процесу та бізнес-транзакцій в безперервному режимі з орієнтацією на зацікавлених сторін. В основі трансформації знаходиться формування бізнес-екосистем, під якою найчастіше розуміється «гнучка структура, до якої входять люди, фірми, що взаємодіють один з одним для створення та обміну цінностями» [11]. У межах зазначених систем передбачаються різного роду відносини як ринкового характеру «товар – гроші – товар», і неринкового характеру (взаємообмін інформацією, знаннями, використання зв'язків, компетенцій, репутації та інших цінностей негрошового характеру). У цьому цінність формується у межах всієї екосистеми [12].

Рис.1. Комплексна схема цифрової трансформації ринку фінансових послуг
Джерело: сформовано автором на основі [10;11]

Нині на глобальному ринку діють 12 найбільших транснаціональних фінансових екосистем [10], серед яких найкращими у світі (за версією Global Finance) визнані американські City, Google Pay, Goldman Sachs; кращою у Східній та Центральній Європі - mBank.

Впровадження засад економіки екосистем у фінансовій сфері розпочалося на початку XXI століття, формуючи на даний час світовий тренд розвитку ринку фінансових послуг. Можливість надання послуг в режимі «єдиного вікна» та в онлайн форматі набула актуальності за умов пандемії, коли виникла потреба вжиття обмежувальних заходів. Екосистема здатна як трансформувати бізнес-модель цифрової платформи, так і сформуванати новий тип поведінки споживача фінансових послуг, який надає перевагу пакетним пропозиціям фінансових продуктів та банківських сервісів (використання банкінгу та онлайн-платежів, маркетплейс і т.ін.).

Серед усіх фінансових установ найбільш помітним трендом є цифровізація банківської сфери. Трансформування банківських установ у високотехнологічні організації передбачає їхню відповідність наступним вимогам:

- можливість забезпечення споживачів комплексним продуктом в рамках екосистеми фінтеху;
- прозорість інформації;
- вдосконалення цифрових технологій та їхнє поширення в усі сфери управлінської діяльності банку з метою забезпечення функціонування в режимі реального часу та забезпечення інформаційної безпеки [11].

Трансформація бізнес-процесів у банківській сфері здійснюється на основі інформаційних технологій, що концентрують в собі всі напрямки діяльності банку. Основними складовими цього процесу є:

1. Розробка цифрової стратегії на основі адаптації бізнесу до постійних коригувань під впливом появи цифрових інновацій, зміни нормативно-правового регулювання і т. ін.

2. Створення архітектури ІТ-систем на основі розробки і впровадження наборів програмних, обчислювальних та телекомунікаційних засобів для забезпечення функціонування структурних підрозділів.

3. Впровадження автоматизованих систем, що підтримують загальнокорпоративні функції (стратегічне планування, реорганізацію бізнесу, управління бізнес-процесами, електронний документообіг на основі застосування електронного цифрового підпису та формування єдиного сховища оцифрованих друкованих документів).

Основа розробки цифрової стратегії банку складає визначення ключових елементів сталого розвитку, а саме розробка цифрового продукту, в тому числі персоніфікованої банківської послуги, забезпечення постійної взаємодії із споживачами, керуючими органами та партнерами, розробка фінансової екосистеми партнерів. При цьому слід виокремити такі бізнес-області, як мультимедіальна дистрибуція, цифровий маркетинг, обробка операцій, інтеграція сервісів і процесів. Для ефективного розвитку даних бізнес-областей банкам необхідно впроваджувати єдину багатоканальну цифрову платформу, яка дозволить координувати процес мультимедіального обслуговування (табл. 2).

Таблиця 1

Основні напрями цифрової стратегії банку

Напрямок	Опис
Створення цифрового продукту	Відповідність фінансової послуги потребам споживачів дозволить збільшити клієнтську базу і кількість продуктів на одного клієнта
Удосконалення процесу взаємодії з клієнтом	Застосування дистанційного банківського обслуговування, в тому числі пропозиція персоніфікованих продуктів і послуг у режимі реального часу, що сприяє активізації клієнтської бази
Розробка фінансової екосистеми партнерів	Створення можливостей продажу банківських продуктів на базі партнерських платформ з метою підвищення рівня клієнтської бази
Дистанційна взаємодія з регулятором	Забезпечення автоматизації бізнес-процесів дозволить скоротити витрати на транзакції
Застосування технологій бізнес-інкубатору	Розробка екосистеми ідей та ресурсів обумовлює швидкість прийняття та імплементації управлінських рішень, що призводить до скорочення вартості фінансових транзакцій

Джерело: сформовано автором за [9; 10].

Операційний процес, в тому числі реалізація таких крос-продуктових функцій, як управління операціями за контрактами, платежами, лімітами, здійснення оцінки позичальника, а також всі фінансові операції, пов'язані з обслуговуванням банківських продуктів (поточні рахунки та депозити, кредитні операції, операції на фондовому ринку) потребує подальшої активної автоматизації процедур. Трансформація бізнес–процесів в напрямку підсилення автоматизованості є необхідною щодо збору, зберігання та управління транзакційними клієнтськими даними, що також дозволить уникнути дублювання процесів та скоротити витрати. Одночасно із автоматизацією процесів управління важливе значення мають аналітичні інструменти для оцінки задоволеності споживача фінансової послуги, виділення мікросегментів ринку та відповідних поведінкових моделей.

Значний вплив на відповідність ринку фінансових послуг критеріям сталого розвитку мають внутрішнє та зовнішнє середовище фінансової системи, а також рівень цифровізації фінансових взаємовідносин. Особливо істотним цей вплив є для розробки і впровадження проєктів цифрового характеру. Для оцінки внутрішніх можливостей фінансової установи до готовності до цифрової трансформації використовуються моделі цифрової готовності (Digital Readiness) та цифрової зрілості (Digital Maturity) [12]. На основі їхнього використання стає можливим виявити існуючі можливості установи адаптуватись до взаємодії із цифровим середовищем за рахунок наступних параметрів:

- наявність стратегії розвитку в контексті вимог економіки сталого розвитку;
- використовувані управлінські технології та підходи;
- персоніфікація послуг та взаємодія із клієнтом;
- сформований рівень корпоративної культури.

Процеси цифрової трансформації стосуються як конкретної фінансової установи – надавача фінансових послуг, так і системи взаємодії з партнерами, тобто охоплюють всю екосистему. Відповідно результати цифрової трансформації знаходяться у прямій залежності від детальності опрацювання розробленої стратегії розвитку.

Висновки та пропозиції. Надання фінансових послуг в умовах реалізації цілей сталого розвитку має ряд проблем, серед яких слід виокремити :

- заміщення персоналу фінансових установ автоматизованими системами, що призводить до зростання безробіття;
- необхідність навчання та підвищення кваліфікації, що потребує додаткових витрат;
- ризик загроз інформаційній безпеці;

Вирішення цих питань є можливим на державному рівні шляхом запровадження відповідних регулюючих заходів на основі знаходження компромісу між державою, бізнесом та суспільством.

Функціонування в напрямку забезпечення цілей сталого розвитку на основі формування цифрового середовища дозволяє впроваджувати інноваційні продукти, сприяє трансформації підходів до створення споживчої цінності в результаті надання фінансових послуг. З метою підвищення конкурентоспроможності суб'єкта ринку фінансових послуг має проводитись оцінка цифрового потенціалу шляхом використання методів стратегічного аналізу. Важливим є формування системи знань про можливість впливу ендогенних та екзогенних чинників, що формує базис для оцінки результатів проєктів цифрового розвитку та виявлення зростання показників ефективності функціонування фінансової установи.

Список використаних джерел

1. Бурик З. Трактування сутності понять: сталий розвиток, державне управління, державне регулювання, державне регулювання сталого розвитку / З. Бурик // Теоретичні та прикладні питання державотворення. – 2017. – Вип. 21. – С. 10-19.
2. Васюткіна Н. В. Сталий розвиток як основа зростання національної економіки: проблеми, шляхи вирішення / Н. В. Васюткіна // Економічний вісник університету. – 2017. – Вип. 34(1). – С. 150-163.
3. Данилишин Б.М. Розроблення національних стратегій сталого розвитку: корисний досвід для України / Б.М. Данилишин// Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 3(2). – С. 214–218.
4. Transformation of household credit behavior in the conditions of digitalization of the financial services market / M. Dubyna, A. Zhavoronok, N. Kudlaieva, I. Lopashchuk // *Journal of Optimization in Industrial Engineerin.* – 2021. – Vol. 14(1). – Pp. 97-102.
5. Ландик В. І. Концепція переходу України до сталого розвитку / В. І. Ландик, С. В. Семенець, Т. М. Яхеєва. – Київ : Інститут сталого розвитку, 2004. – 64 с.
6. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти : монографія / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін. – Донецьк : НАН України, Інститут економіки промисловості, 2012. – 534 с.
7. Кореновський О. В. Концептуальні підходи до формування механізмів управління сталим розвитком соціально-економічної системи / О. В. Кореновський// Ефективність державного управління. – 2012. – Вип. 32. – С. 482–490.
8. Functions of Public Management of the Regional Development in the Conditions of Digital Transformation of Economy / O. Popelo, O. Garafonova, S. Tulchynska, M. Derhaliuk, D. Berezovskyi // *Journal of Management Information and Decision Sciences.* – 2021. – Vol. 10(43). – Pp. 1–8.
9. Goals of sustainable development [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk>.
10. Sustainable Development Report 2019 [Electronic resource] / J. Sachs, Traub G. Schmidt, C. Kroll, G. Lafortune, G. Fuller. – New York, Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network, 2019. – Accessed mode: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf.
11. Schoenmaker D. Principles of Sustainable Finance / D. Schoenmaker, W. Schramade. – Oxford, Oxford University Press, 2018. – 432 p.
12. Scutaru L. Economic Development Versus Sustainable Development [Electronic resource] / L. Scutaru. – Accessed mode: <http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/19>.

References

1. Buryk, Z. (2017). Traktuvannya sutnosti ponyat: staliy rozvitok, derzhavne upravlinnya, derzhavne reguluyuvannya, derzhavne reguluyuvannya stalogo rozvitku [Interpretation of the essence of concepts: sustainable development, public administration, state regulation, state regulation of sustainable development]. *Teoretychni ta prykladni pytannya derzhavotvorennia – Theoretical and applied questions of state creation*, 21, 10-19.
2. Vasutkina, N.V. (2017). Staliy rozvitok yak osnova zrostannya natsionalnoyi ekonomiki: problemi, shlyahi virishennya [Sustainable development as the basis of the growth of the national economy: problems, ways of solution]. *Ekonomichnyy visnyk universytetu – Economic Bulletin of the University*, 34(1), 150-163.
3. Danilishin, B.M. (2008). Rozroblennia natsionalnykh stratehii staloho rozvytku: korysnyi dosvid dlia Ukrainy [Developing national sustainable development strategies: a useful experience for Ukraine]. *Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiky – The mechanism of regulation of the economy*, 3(2), 214–218.
4. Dubyna, M., Zhavoronok, A., Kudlaieva, N., & Lopashchuk, I. (2021). Transformation of household credit behavior in the conditions of digitalization of the financial services market. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*, 14(1), 97-102.
5. Landik, V.I., Semetets, S. V., Yaheyeva, T. M. (2004). *Konceptsiia perehodu Ukraini do stalogo rozvitku [The Concept of Ukraine's Transition to Sustainable Development]*. Institut stalogo rozvitku.
6. Novikova, O.F., Amosha, O.I., Antoniuk, V.P. (2012). *Stalyi rozvytok promyslovoho rehionu: sotsialni aspekty [Sustainable development of the industrial region: social aspects]*. NAN Ukrainy, Instytut ekonomiky promyslovosti.
7. Korenovskiy, O. V. (2012). Kontseptualni pidkhody do formuvannia mekhanizmiv upravlinnia stalym rozvytkom sotsialno-ekonomichnoi systemy [Conceptual approaches to the formation of mechanisms for managing the sustainable development of the socio-economic system]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia – Effectiveness of state administration*, 32, 482–490.
8. Popelo, O., Garafonova, O., Tulchynska S., Derhaliuk, M., Berezovskyi, D. (2021). Functions of Public Management of the Regional Development in the Conditions of Digital Transformation of Economy. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 10(43), 1–8.
9. Goals of sustainable development. (n.d.). <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk>.
10. Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll C., Lafortune G., Fuller G. (2019). *Sustainable Development Report 2019*. Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network. https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf.
11. Schoenmaker D., Schramade W. (2018). *Principles of Sustainable Finance*. Oxford University Press.
12. Scutaru, L. (2013). *Economic Development Versus Sustainable Development*. <http://ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/19>.

Отримано 05.12.2023

UDC 336.717:330.34

Artem Tarasenko

PhD in Economics, Doctoral Student of the Department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv National University of Technology (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: avtarasenko88@gmail.com

ENSURING THE TRANSFORMATION OF THE FINANCIAL SERVICES SECTOR IN THE CONDITIONS OF NATIONAL ECONOMY SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article examines the theoretical aspects of the transformation of the financial services sphere in the context of national economy sustainable development. It has been substantiated the importance of the development of the financial services market on the basis of digitalization as a priority tool for promoting sustainable development. It has been noted that modern globalization trends create difficult forecasting conditions for the national economies of the countries of the world, which creates constant challenges for ensuring sustainable development. A comparative description of the paradigms of traditional finance and sustainable finance has been given. It has been noted that the digital transformation of the financial services market involves a focus on the use of business models and business processes as basic forms of service provision, which makes it possible to intensify the introduction of innovative financial products. The transformation of banking institutions into high-tech organizations requires their compliance with the following requirements: the ability to provide consumers with a comprehensive product within the fintech ecosystem; transparency of information; improvement of digital technologies and their spread in all spheres of the bank's management activity. It has been determined that the current state of functioning of the financial market is characterized by the transformation of the traditional model of financial and economic relations based on digital platforms and ecosystem economics. The features of the digital transformation of the financial services market have been analyzed. The main directions of the digital strategy of the banking institution have been considered. The basis of the development of the bank's digital strategy is the definition of the key elements of sustainable development, namely the development of a digital product, including a personalized banking service, ensuring constant interaction with consumers, governing bodies and partners, and the development of a financial ecosystem of partners. The internal and external environment of the financial system, as well as the level of digitalization of financial relationships, have a significant impact on the compliance of the financial services market with the criteria of sustainable development.

Keywords: *sustainable development; financial service; financial services market; digitalization; digital technologies.*

Fig.:1. Table: 2. References: 12.